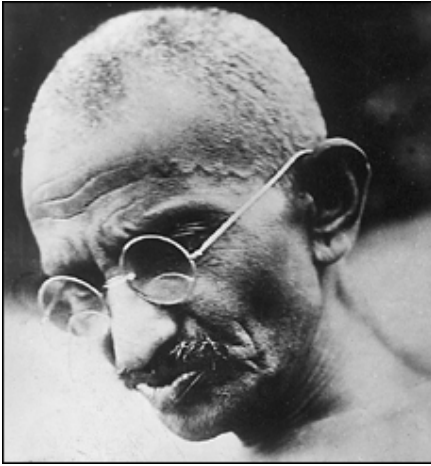

Gandhis idéer lever fortfarande

GH 06

Mahatma Gandhi kallades "nationens fader". Att tränga bakom helgonbilden av Mahatma Gandhi är inte så lätt men är definitivt värt ansträngningen. I sin självbiografi "My Experiments With Truth" (Mina experiment med sanningen), ursprungligen utgiven på Gandhis modersmål gujarati, skötar författaren dock ingalunda sig själv.

Boken, som han på sina medfångars enträgna uppmaningar skrev under sin första fängelsevistelse 1922-1924, berättar hur en liten hindupojke från en starkt religiös familj i en av furstestaterna (Native States) blir en ledare och förebild på vägen mot Indiens frihet. Inspirerad av hinduismens lärosatser, Tolstoj och Henry David Thoreau kommer han fram till hur man genom civil olydnad med metoder, grundade på ickevåld, kan få ett helt imperium på fall.

Från hans principer om "ahimsa" (ickevåld) och "satyagraha" (sanning och fasthet) har så vitt skilda rörelser som de svartas busstrejker och lunchrestaurangsprotester i den amerikanska Södern under 1960-talet och Plogbillarnas angrepp på engelska kärnvapenförråd vuxit fram.

Ingen kunde dock ana detta när Karamchand och Putlibai Gandhi fick sin yngste son Mohandas i byn Porbandar i nuvarande delstaten Gujarat den 2 oktober 1869. Familjen Gandhi stod ungefär mitt på den sociala skalan mellan de kastlösa, de

oberörbara, på ena sidan och de omätligt rika rajorna på den andra.

Gandhis tillhörde Bania-kasten, som var Vaisjnavas, det vill säga Vishnudyrkare. Fadern, som kallades Kaba, hade inte fått särskilt hög skolutbildning men hade en stor förmåga att leda människor och klara sig i det intrigspel som var en oundgänglig del av livet vid hoven i de indiska furstestaterna.

Efter att ha varit ledamot av Rajastanikdomstolen, en domstol som behandlade tvister mellan hövdingarna och deras klanmedlemmar, blev han premiärminister i Rajkotstaten men ytterst låg makten hos britterna, som styrde hela den väldiga indiska kontinenten enligt den urgamla principen "söndra och härska".

Några av de indiska staterna styrdes direkt av de engelsmännen, medan andra överläts åt inhemska furstar utom när det gällde militära och utrikes angelägenheter. För att hålla ordning på dem tillsattes dock ofta en Brittisk Resident.

För att visa sin solidaritet med de fattigaste indierna klädde Gandhi sig i bara ländkläde och sandaler. Vid kallt väder svepte han en ylleschal om sig. Bägge plaggen var hemsprungna och hemvävda.

Fadern beskrivs av Gandhi som sanningsälskande, tapper och frikostig, drag som måste sägas ha gått i arv till sonen. Modern Putlibai var mycket from och gick varje dag till templet.

Vid varje måltid - och hon iakttog alla de religiösa fastorna - bad hon också de föreskrivna bönerna. Det var hon som fick Gandhi att lova avhålla sig från vin, kvinnor och kött innan han 1889 for till London för att avlägga en engelsk advokatexamen.

Hans löfte till modern var heligt och därför avstod Gandhi från dessa tre njutningar under hela sin tid i London, där han studerade vid University College.

Hemma i Rajkot hade han provat på både kött och vin sedan en vän sagt åt honom: - Engelsmännen kan behärska oss, eftersom de

är köttätare. Du vet hur kraftig jag är och hur fort jag springer. Det är för att jag äter kött.

Detta patriotiska argument gjorde intryck på unge Mohandas och han beslöt sig för att pröva. En gammal get fick sätta livet till och bägge pojkarna åt köttet nere på en undangömd plats vid floden.

Men köttet var segt som sulläder och Mohandas blev sjuk av den ovana dieten. Därför blev det inte mer än ett halvdussin köttmåltider under ett helt års tid. Det var svårt både att finna en plats att äta på och pengar till att laga köträtter.

Sexuellt samliv fick den unge pojken dock pröva på redan vid 13 års ålder. Då giftes han bort med Kasturbai, som vissa källor påstår var tre år yngre. I sin självbiografi hävdar dock Gandhi att Kasturbai, som han kallade Ba, var lika gammal som han själv. Gandhi själv fördömer barnäktenskap och minns att bröllopet för honom bara betydde att han fick äta mycket sötsaker och stoltsera i splittrerna kläder.

Dessutom förklarar han det tidiga äktenskapet som ett sätt att spara pengar för familjen. Ett äkta indiskt bröllop var nämligen en kostsam affär och därför giftes både Mohandas, hans äldre bror och en kusin bort samtidigt.

Kasturbai var en gracil, vacker flicka. I likhet med de flesta av sina medsystrar var hon analfabet. Men hon hade skinn på näsan och insisterade på att gå till templet eller att hälsa på vänner närhelst hon ville. Hennes unge make förtärdes av svartsjuka och det blev många tysta dagar när de unga tu inte sade ett ord till varandra. Kasturbai Gandhi har aldrig fått göra sin stämma hörd under sitt 70-åriga liv och ingen vet med säkerhet vad hon tänkte om sin envise make.

Gandhi som gjorde sig känd som fridsamhetens apostel kan dock inte sägas ha varit det i sitt eget hem. Där var det han som bestämde och han såg inga hinder att tvinga sin vilja på sin hustru och sina söner. Han beslöt att lära sin hustru läsa och skriva. Lektionerna gick inte särskilt snabbt framåt, för de skedde mot hennes vilja och dessutom bara på nätterna.

På dagarna vågade han inte träffa henne i de äldres närvaro och ännu mindre tala med henne.

En ytterligare hindrande faktor som Gandhi bekymrat talar om ”som en stor last” var hans sexuella begär. – ”Jag är säker på att om min kärlek till henne varit alldeles ren från begär, hade hon varit en lärd kvinna idag, för då hade jag kunnat besegra hennes ovilja mot studier. Jag vet att inget är omöjligt för ren kärlek. – ”

Som det nu var kom den stackars ”Ba” aldrig längre än att läsa enkel gujarati och med möda skriva okomplicerade brev. I själva verket fördömer hennes make med den omvändes glödande iver även ganska oskyldiga episoder i sin ungdom. Som till exempel att han efter att ha vakat vid faderns dödsbädd väckte sin hustru för att ha samlag med henne. På så sätt upplevde han inte sin fars sista andetag.

Att ljuga var också en mycket svår synd. Gandhi ansåg att Gud är Sanningen. När det gällde de få köttmåltiderna som ungdomsvännen bjöd på var det lögnen inför föräldrarna som pinade honom mest. Enligt hans stränga syn var det nämligen lika fel att helt enkelt låta bli att tala om det som att ljuga dem rakt upp i ansiktet.

Från denna trånga och hårt reglerade värld begav sig Gandhi till juridikstudier i England. Även om han var fast besluten att inte svika löftet till modern ansträngde han sig för att vara klädd helt som en engelsk gentleman, med kostym och hög hatt.

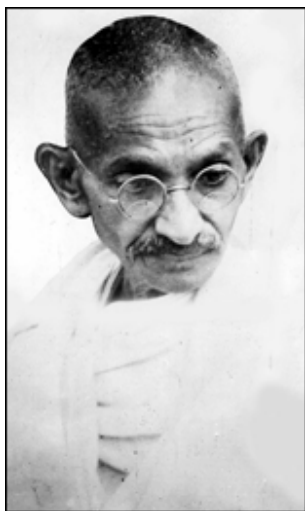
En frack som kostade sina modiga slantar beställdes också på Bond Street och den

frikostige brodern i Indien fick sända honom en klockkedja av guld.

Dessutom tog han lektioner i sällskapsdans, franska och konsten att tala väl. I London kom den unge juridikstudenten i kontakt med vegetarianer, teosofier och andra grupper som stod utanför de förhärskande viktorianska tänkesätten.

Han blev snart sekreterare i Vegetariska klubben och lärde sig så småningom uthärda den smaklösa kokta spenaten, som var inackorderingsvärdinnans uppfattning av vegetarisk mat.

År 1891 hade Gandhi blivit brittisk advokat och återvände till Indien. Sedan besökte han England bara en gång till, 1931, då han representerade Indiska Nationalkongressen vid en konferens i London. Det var då Churchill, som aldrig kunde tänka sig att avstå från "juvelen i kronan" Indien, kallade honom "en fakir på vicekungens trappa".

När det visade sig omöjligt att etablera sig som advokat i Bombay flyttade Gandhi till Sydafrika, där han formulerade de kampmetoder som skulle visa sig så framgångsrika. I Sydafrika upptäckte Gandhi hur illa hans landsmän, som värvats nästan som slavarbetskraft, behandlades. Det fanns även bildade indier i Sydafrika, men alla kallades av de vita föraktfullt för "kulier".

Gandhi blev snart känd som "kuliadvokaten". Han vägrade ge vika för diskriminering både när det gällde rätten att bära turban i

domstolen och åka i första klass när han hade köpt biljett dit.

År 1896 tog han över hustrun och de två sönerna till Sydafrika. Och nu fick han på sitt eget skinn känna vad många indier tidigare fått utstå. Några unga slynglar klådde upp honom när han skulle flytta in i sitt och familjens nya hem. Men trots de vita vännernas uppmaningar brydde han sig inte om någon polisanmälan. Påverkad av den ryske författaren Tolstojs idéer beslöt han att inte låta straffa den enskilde utan söka rättvisa för alla indier hos de beslutande myndigheterna.

Så startade den Indiska Kongressen i Natal och kampen för medborgerliga rättigheter - låt vara begränsade - för indierna. Efter tjugo år, 1914, vann Gandhi kampen. Äktenskap ingångna enligt indisk ritual förklarades vara giltiga och den speciella röstkatten avskaffades.

Nu återvände Gandhi till hemlandet och de tacksamma kongressmedlemmarna överhöljde honom med dyrbara gåvor av guld och diamanter. Men Gandhi lämnade tillbaka allt eftersom han hade kommit fram till att ideellt arbete för det allmänna bästa skulle utföras utan ersättning. Hustrun ville dock behålla det vackra guldhalsband som fallit på hennes lott - om inte för egen del så för att ge det som traditionell gåva till en blivande sonhustru. Men ingenting hjälpte. "Ba" fick lämna igen sitt halsband.

Ytterligare två söners föddes i Sydafrika. Efter den yngstes födelse år 1900 bestämde sig Gandhi att för framtiden helt avstå från sexuella förbindelser med sin hustru. Genom "brahmacharya" (avhållsamhet) skulle han frigöra den sexuella energin för andliga ändamål. Men Gandhi avslöjar i sin självbiografi att ett bidragande motiv var att han helt enkelt inte ville ha flera barn.

Också nu fick Kasturbai finna sig i sin makes dekret. Sönerna skulle uppfostras av Gandhi själv genom samtal under dagliga promenader till och från kontoret.

Men pojkarna fick lida för bristen på en reguljär skolgång av engelsk typ och den äldste sonen Harilal förebrådde i pressen sin far. Det gick så långt att Harilal helt bröt med

familjen och återkom först till sin mors dödsbädd.

Efter återkomsten beslöt Gandhi att kämpa för Indiens frigörelse. Då hade en sådan kamp inte förts sedan Sepoyupproret 1857. Men kampen skulle nu föras med de fredliga medel som visat sig så framgångsrika i Sydafrika. En stor skjuts framåt fick Satyagraha i Indien genom händelserna i Amritsar 1919, då en brittisk styrka massakrerade en skara indier som demonstrerade mot de så kallade Rowlatt-lagarna, som gav myndigheterna särskilda befogenheter för att hejda "revolutionära rörelser".

Soldaterna, som stod under befäl av den mentalt obalanserade general Dyer, sköt vilt in i folkmassan, som inte kunde undkomma från det muromgivna fält där de protesterande samlats. Indiska sjuksköterskor liksom de anhöriga förbjöds komma offren till hjälp varför också många sårade dog. Generalen ställdes visserligen inför rätta men för övrigt struntade brittiska regeringen att vidta några åtgärder eller ge skadestånd åt familjerna.

Nu utlyste Gandhi passivt motstånd. Över hela Indien tog indiska tjänstemän avsked, domstolarna bojkottades och indiska barn togs ur engelska skolor. Gatorna spärrades av indier på huk, som inte ens reste sig vid polisens käppslag. För första gången arresterades Gandhi i Indien, men myndigheterna tvangs snart frige honom.

Gandhi insåg att det inte gällde bara politisk självständighet för Indien - minst lika viktig var den ekonomiska, då England endast såg sin koloni som leverantör av råvaror, till exempel bomull, som sedan skulle förädlas och återexporteras.

Lösningen på dessa stora problem såg den något romantiske Gandhi i återupplivande av hemindustrin - Varje indier borde själv lära sig spinna och väva bomull. Själv föregick han med gott exempel genom att varje dag spinna hundratals meter bomullstråd. Att spinna blev en helig plikt för frihetskämparna och spinrocken bildar än idag mittpunkten i Indiens flagga.

Självförsörjning var också anledningen till "Dandimarschen", även kallad "saltmarschen". Tillsammans med goda vänner tågade Gandhi 1930 till den lilla orten Dandi vid Arabiska sjön och lyfte upp en klump naturligt salt från havsstranden och signalerade härmed sin vägran att betala den av Britterna införda saltskatt.

Redan 1922 dömdes Gandhi till sitt första fängelsestraff. - Två år senare frigavs han dock av hälsoskäl.

Denna första civila olydnadskampanj förde en serie våldsdåd med sig som han ej kunde acceptera. Efter en ny fängelsedom drog han sig 1934 tillbaka från den aktiva politiken och blev den legendariske ledaren som lever i vårt minne än idag:

Klädd i ländkläder och sandaler som de fattigaste indierna drog han sig tillbaka till sitt "ashram" (avskild plats), byn Sevagram, där han levde i största enkelhet, predikade enighet mellan hinduer och muslimer och var flitig vid spinrocken.

Den politiska ledningen av Kongressen överlämnade han åt sin gode vän Jawaharlal Nehru, som blev det fria Indiens förste premiärminister och som försåg landet med politiska efterträdare från den egna familjen som dottern Indira Gandhi (vars man Feroze inte var släkt med Mahatma Gandhi) och dottersonen Rajiv som mördades under sin politiska karriär. En annan dotterson, Sanjay, omkom i en olycka och idag försöker Rajivs italiensk födda änka Sonia nå det högsta politiska ämbetet i Indien.

Civila olydnadskampanjer samt Gandhis berömda fasta blev hans största framgångar mot den engelska ockupationen av landet. I september 1932 påbörjade han en "fasta till döds" som protest mot att britterna gick med på att de kastlösa skulle vara en separat del av valmanskåren.

Att höja de kastlösas status var alltid mycket viktigt för Gandhi som kallade dessa "harijan", eller "Guds barn".

Gandhis inflytande på det politiska skeendet i landet hade under åren ökat dramatiskt så att Britternas begränsade självstyrelse 1935 inte kunde införas förrän den hade godkänts av "Mahatman", ("den store anden", en

hederstitel som Gandhi ursprungligen fått av författaren Rabindranath Tagore). Nästa stora fastan påbörjades 1939 för att tvinga Maharajan av Rajkot i staten där Gandhis far en gång varit premiärminister, att ge sina undersåtar fler politiska rättigheter. Även denna fastan kröntes med stor framgång.

Under andra världskriget ville Kongressen begagna sig av engelsmännens svårigheter för att få den efterlängta självständigheten. Några inflytelserika personer som Subhas Chandra Bose, gick rent av för långt genom att liera sig med japanerna. Dessa hade gett falska löften om frihet åt de kolonialfolk de underkuvade. 1942 uppmanade Gandhi engelsmännen att ge upp Indien - "Quit India!" - vilket ledde till att han och de andra Kongressledarna fängslades igen. Under 1944 dog Kasturbai, hans hustru, i fängelset. Hon hade stått vid sin mans sida under 62 långa svåra år.

Efter andra världskriget tillträdde i England en Labourregering, som inte var intresserad av att sammanhålla det brittiska imperiet. Det återstod bara att avveckla det engelska styret och detta ledde till stora politiska svårigheter och många mänskliga tragedier vid genomförandet. Trots Gandhis energiska försök att överbrygga splittringen mellan hinduer och muslimer misslyckades han inte med att hålla nationen enad. Indien splittrades och 1947 delades subkontinenten i två stater, Indiska Unionen och Pakistan. Under denna mycket smärtsamma process fick tusentals människor sätta livet till.

Kanske var det vid denna tidpunkt, när Mahatma Gandhi vädjade om fredlig samexistens mellan hinduer och muslimer, att han äntligen uppfattades av samtiden som den store folkliga ledaren som han i själva verket var. Under denna tid blev han känd över hela världen. När häftiga strider utbröt i Calcutta fastade Mahatman med stor framgång för fred. Lord Mountbatten, engelsk vicekonung be-tecknade honom då som "min enmans gränstrupp".

Den 13 januari 1948 började han fasta på nytt för freden. Även denna gång kröntes hans personliga vapen, fastan, med framgång - men

dagen efter sköts han till döds av Nathuram Godse, en fanatisk hindu. Mordet skedde under Gandhis dagliga bönestund i Birla House, som tillhörde en av Indiens rikaste män. Mahatman hade alltid vägrat att vidta några speciella skyddsåtgärder för egen person och dog med orden - He Ram - (O Gud). Hans aska vila i New Delhi, gravplatsen är alltid prydd med prunkande blommor och var jag än befinner mig påverkar hans gärningar och tankar mitt liv. Älskad och hedrad av sitt folk än idag efterlämnade han många visdomsord:

Frihet är inte värt att ha, om den inte omfattar friheten att göra fel.

Något som uppnås med hjälp av våld kan bara behållas med våld.

Det finns ingen ondska i pengar. Ondskan ligger i på vilket sätt de används.

En nations storhet och dess etiska framsteg kan bedömas av hur man behandlar sina djur.

Utan girighet finnes ingen anledning till militarisering.

Krigsvetenskap leder till sann och oförfalskad diktatur. Det är en ynkelig demokrati som är beroende av militär hjälp för att kunna existera. Militär styrka hindrar sinnets fria växt. Den kväver människans själ.

I striden mot en ponerad yttre fiende, försummar vi den verkliga fienden inuti.

Skurkar faller inte ner från skyn, inte heller stiger de upp ur jorden som onda andar. De är produkter av en felaktig social ordning och varje medborgare är därför skyldig till deras existens.

Lär som om du skulle leva för evigt. Lev som om du skulle dö i morgon.

Det finns mycket i livet som inte kan förstås, men livets huvudsakliga mål är: att tänka rätt, handla rätt och leva rätt.